රූපසිද්ධි ව්‍යාකරණයේ සඤ්ඤා සන්ධි කාණ්ඩ: විග්‍රහාත්මක අධ්‍යයනයක්

පහලගම ධම්මික හිමි

MA/BUSL/2019/026

ශාස්ත්‍රපති උපාධිය

පශ්චාත් උපාධි, බාහිර උපාධි හා විස්තාරිත පාඨමාලා ඒකකය

ශ්‍රී ලංකා භික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය

2021 අගෝස්තු

සාරාංශය

රූපසිද්ධියේ සඤ්ඤා හා සන්ධි කාණ්ඩ: විග්‍රහාත්මක අධ්‍යයනයක්

මෙම පර්යේෂණය රූපසිද්ධි ව්‍යාකරණය මත පදනම් වූවකි. මෙය කච්චායන ව්‍යාකරණ සම්ප්‍රදායේ වැදගත් කෘතියක් වන රූපසිද්ධියේ සඤ්ඤා විධානය හා සන්ධි කාණ්ඩය පිළිබඳ විග්‍රහාත්මක ව සිදු කළ අධ්‍යයනයකි. සඤ්ඤා හා සන්ධි පිළිබඳ රූපසිද්ධි ඉගැන්වීමේ විශේෂතා අනාවරණය කිරීම මෙහි අභිප්‍රාය වේ. මේ පර්යේෂණය පරිච්ඡේද හතරකින් යුක්ත ය. සෑම පරිච්ඡේදයක ම අනු බෙදීම් විස්තර කොට ඇත. පළමු පරිච්ඡේදය තුළ පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය, සාහිත්‍යය විමර්ශනය හා රූපසිද්ධිය පිළිබඳ මූලික තොරතුරු අන්තර්ගත ය. දෙවැනි පරිච්ඡේදයේ සඤ්ඤා විධානයේ අන්තර්ගතය, සඤ්ඤා සහ ඒ පිළිබඳ පාරිභාෂික ශබ්ද විග්‍රහ කොට තිබේ. තෙවන පරිච්ඡේදය සන්ධි කාණ්ඩයේ අන්තර්ගතය ඉදිරිපත් කෙරෙමින් ඒ ඒ සන්ධි පිළිබඳ විග්‍රහයක් කෙරෙන්නකි. අවසාන පරිච්ඡේදයේ දී සඤ්ඤා විධානයේ හා සන්ධි කාණ්ඩයේ විශේෂතා විග්‍රහ කොට තිබේ. කච්චායන සම්ප්‍රදායට අයත් ප්‍රධාන කෘති දෙකක් වන කච්චායනය හා බාලාවතාරය සමග සන්සන්දය කරමින් රූපසිද්ධියේ සඤ්ඤා හා සන්ධිවල පවත්නා විශේෂතා අනාවරණය කෙරිණ. පර්යේෂණයේ නිගමනය ඉන් අනතුරුව දක්වන අතර පර්යේෂණ කාර්ය සඳහා භාවිත ප්‍රාථමික හා ද්විතීයික මූලාශ්‍රය ද දක්වා ඇත.

ප්‍රමුඛ පද: අක්ෂර, සඤ්ඤා, සන්ධි, ව්‍යාකරණ

පටුන

අපේක්ෂකගේ ප්‍රකාශය iii

පිදුම iv

ස්තුතිය v

සාරාංශය vi

හැඳින්වීම vii

සංක්ෂේපණ xii

පළමු වන පරිච්ඡේදය
හැඳින්වීම
ප්‍රවේශය 1

1.1 ප්‍රවේශය 6

1.2 රූපසිද්ධියෙ: කර්තෘ කාල පරිමාණ ආදිය 10

දෙවන පරිච්ඡේදය
රූපසිද්ධියේ සඤ්ඤා විධානය 18

2.1 හැඳින්වීම 18

2.2 සඤ්ඤා විධානයේ අන්තර්ගතය 18

2.3 සඤ්ඤා පිළිබඳ පාරිභාෂික ශබ්ද 20

2.4 අක්ෂර වර්ගීකරණය 25

2.5 අක්ෂර උත්පත්තිය 27

2.6 නිග්ගහීතය 34

තුන් වන පරිච්ඡේදය
සන්ධි කාණ්ඩය 36

3.1 හැඳින්වීම 36

3.2 සන්ධි කාණ්ඩයේ අන්තර්ගතය 37

3.3 ස්වර සන්ධිය 42

3.3.1 ස්වර සන්ධියට අදාළ සූත්‍ර 42

3.3.2 ස්වර ලෝප සන්ධිය 44

3.3.2.1 පූර්ව ස්වර ලෝප සන්ධිය 44

3.3.2.2 පරස්වර ලෝප සන්ධිය 45

3.3.3 ආදේශ සන්ධිය 46

3.3.3.1 අසවණ්ණාදේශය 46

3.3.3.2 යකාරාදේශ 47

3.3.3.3 වකාරාදේශය 49

3.3.3.4 චකාරාදේශය 50

3.3.3.5 අබ්භ ආදේශය 50

3.3.3.6 අධි ආදේශය 51

3.3.3.7 දකාරාදේශය 52

3.3.3.8 රිකාරාදේශය 53

3.3.3.9 ඉව සහ උව ආදේශය 54

3.3.3.10 අව ආදේශය 54

3.3.4 ස්වර ආගම සන්ධිය 55

3.3.5 ස්වර දීර්ඝ සන්ධිය 60

3.4 පකති සන්ධිය 61

3.5 ව්‍යඤ්ජන සන්ධි 65

3.5.1 ව්‍යඤ්ජන සන්ධියට අදාළ සූත්‍ර 67

3.5.1.1 ව්‍යඤ්ජන ලෝප සන්ධිය 69

3.5.1.2 ව්‍යඤ්ජන ආදේශ සන්ධිය 69

3.5.1.3 ව්‍යඤ්ජන ආගම සන්ධිය 73

3.5.1.4 ව්‍යඤ්ජන දීර්ඝ සන්ධිය 73

3.5.1.5 ව්‍යඤ්ජන හ්‍රස්ව සන්ධිය 74

3.5.1.6 ව්‍යඤ්ජන ද්විත්ව සන්ධිය 75

3.5.1.7 ව්‍යඤ්ජන විපර්යාස සන්ධිය 77

3.6 නිග්ගහීත සන්ධි 77

3.6.1 නිග්ගහීත සන්ධියට අදාළ සූත්‍ර 81

3.6.2 නිග්ගහීත ලෝප සන්ධිය 82

3.6.3 නිග්ගහීත ආදේශ සන්ධිය 84

3.6.4 නිග්ගහීත ආගම සන්ධිය 88

හතර වන පරිච්ඡේදය

සඤ්ඤා විධානයේ හා සන්ධි කාණ්ඩයේ විශේෂතා 89

4.1 හැඳින්වීම 89

4.2 සඤ්ඤා විධානයේ විශේෂතා 89

4.2.1 සූත්‍ර සංඛ්‍යාවෙහි ඇති විශේෂතා 89

4.2.2 වෘත්තිවල ඇති විශේෂතා 90

4.2.3 ව්‍යතිරේක සූචකයන්හි විශේෂතා 102

4.2.4 සඤ්ඤා විධානයට සූත්‍ර එකතු කිරීමේ විශේෂතා 102

4.2.5 අක්ෂර උත්පත්ති ස්ථාන දැක්වීමේ විශේෂතා....................103

4.2.6 නිග්ගහීතය ඉගැන්වීමේ විශේෂතා....................103

4.2.7 සංස්කෘත මූලාශ්‍රය භාවිත කිරීම පිළිබඳ විශේෂතා....................104

4.2.8 සඤ්ඤා විධානය අවසානයේ සාරාංශකරණය පිළිබඳ විශේෂතා....................105

4.3 සන්ධි පිළිබඳ විශේෂතා....................105

4.3.1 සූත්‍රවල පවත්නා විශේෂතා....................106

4.3.2 වෘත්ති රචනයෙහි විශේෂතා....................108

4.3.3 ස්වර සන්ධියෙහි විශේෂතා....................110

4.3.4 පකති සන්ධියෙහි විශේෂතා....................114

4.3.5 බ්‍යඤ්ජන සන්ධියෙහි විශේෂතා....................115

4.3.6 නිග්ගහීත සන්ධියෙහි විශේෂතා....................117

4.3.7 පරිච්ඡේදකරණයෙහි විශේෂතා....................119

නිගමනය....................121

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය....................123